

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 138/09-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. septembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť D. B., P., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 4 Cdo 215/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 215/2008 p o r u š i l základné právo D. B. na súdnu ochranu podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 215/2008-228 z 24. septembra 2008 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

3. D. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 408,39 € (slovom štyristoosem eur a tridsaťdeväť centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne JUDr. I. R. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti D. B. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 138/09-12 z 2. apríla 2009 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť D. B., P. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 4 Cdo 215/2008.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľka podaním z 2. júna 2009 a zároveň aj najvyšší súd vo vyjadrení zo 6. mája 2009 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že v odvolacom konaní vedenom Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 3 Co 434/2005 v právnej veci sťažovateľky ako žalobkyne 1 a Ing. D. S. (ďalej len „žalobca 2“) proti žalovanému M. P. (ďalej len „žalovaný“) bolo nariadené odvolacie pojednávanie na 20. máj 2008. Sťažovateľka ako

účastníčka konania z dôvodu trvajúcej práceneschopnosti 19. mája 2008 požiadala o odročenie pojednávania, pričom v prílohe predložila lekárske potvrdenie o dočasnej práceneschopnosti vydané MUDr. L. Napriek žiadosti sťažovateľky o odročenie pojednávania krajský súd pojednával v jej neprítomnosti. Na tomto pojednávaní došlo aj k vyhláseniu rozsudku. Proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 3 Co 434/2005 z 20. mája 2008 podala sťažovateľka 30. júla 2008 dovolanie najvyššiemu súdu. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 215/2008-228 z 24. septembra 2008 bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté.

Podľa názoru sťažovateľky uznesením najvyššieho súdu boli porušené označené práva podľa ústavy a dohovoru. V dovolaní sťažovateľka uviedla, že zo zápisnice o pojednávaní vyplýva, že predsedníčka senátu po porade senátu bez prerušenia pojednávania vyhlásila uznesenie, podľa ktorého krajský súd bude pojednávať v neprítomnosti sťažovateľky. Stalo sa tak i napriek tomu, že podľa obsahu zápisnice o pojednávaní z 20. mája 2008 *„Po vyvolaní veci sa zisťuje, že sa na odvolacie pojednávanie nedostavila navrhovateľka D. B., u ktorej je doručenie predvolania vykázané dňa 17. 4. 2008, ktorá svoju neprítomnosť ospravedlnila podaním doručeným Krajskému súdu v Prešove dňa 19. 5. 2008 s tým, že žiada o odročenie pojednávania z dôvodu PNS, ktorá trvá nepretržite“*. Takýto postup krajského súdu nebol správny a zákonný s poukazom na § 101 ods. 2 druhú vetu Občianskeho súdneho poriadku. Nemožno súhlasiť so stanoviskom najvyššieho súdu, podľa ktorého krajský súd nepovažoval jej práceneschopnosť za dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, keďže vzhľadom na vyjadrenie ošetrojúcej lekárky MUDr. L. jej zdravotný stav nevylučoval účasť na súdnom pojednávaní počas povolených vychádzok. Sťažovateľka už v dovolaní uviedla, že bola neschopná práce od 11. februára 2008, pričom od 13. februára 2008 jej boli povolené vychádzky od 10.00 h do 12.00 h a od 14.00 h do 16.00 h. Tieto vychádzky neboli lekárkou označené ako povinné, ale ako povolené. Sťažovateľka mohla byť preto účastná vychádzok len v prípade, keď sa cítila lepšie. Práve vzhľadom na to, že sa necítila dobre a dostatočne zdravotne disponovane ani na vychádzky, bola nútená požiadať o odročenie pojednávania. Jej práceneschopnosť trvala od 11. februára do 15. júla 2008. Oznamenie MUDr. L. adresované krajskému súdu bolo z 25. marca 2008, pričom jej konštatovanie týkajúce sa

vychádzok sa viazalo na nález pri poslednej kontrole uskutočnenej 17. marca 2008. Pojednávanie však bolo nariadené až na 20. máj 2008, teda dva mesiace po oznámení ošetrojúcej lekárky. Krajský súd neskúmal, k akým zmenám mohlo dôjsť v zdravotnom stave sťažovateľky s prihliadnutím na dlhodobu pretrvávajúcu práceneschopnosť. Postupom krajského súdu bola sťažovateľke odňatá možnosť pred ním konať a uplatňovať účastnícke procesné práva, a to napriek objektívnemu dôvodu spočívajúcemu v chorobe sťažovateľky. Sťažovateľka poukazuje aj na skutočnosť, že v zápisnici o pojednávaní z 20. mája 2008 nie je uvedený dôvod pojednávania v neprítomnosti sťažovateľky. Po oboznámení ospravedlnenia a žiadosti o odročenie pojednávania a po oboznámení oznámenia MUDr. L. došlo k vyhláseniu uznesenia o tom, že krajský súd bude pojednávať v neprítomnosti sťažovateľky. Ďalej sa v zápisnici uvádza, že „uznesenie bolo odôvodnené, dané poučenie o opravnom prostriedku“. Preto je zrejmé, že dôvod nie je v zápisnici uvedený. Rovnako ani z rozsudku krajského súdu sp. zn. 3 Co 434/2005 z 20. mája 2008 nie je možné zistiť dôvody, pre ktoré krajský súd žiadosť sťažovateľky neakceptoval. Podľa odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 215/2008-228 z 24. septembra 2008 „*Odvolací súd, ako to vyplýva z obsahu zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom z 20. mája 2008 vzhľadom na vyjadrenie ošetrojúcej lekárky MUDr. L. L., práceneschopnosť žalobkyne 1/ správne nepovažoval za dôležitý dôvod pre odročenie pojednávania*“. Najvyšší súd pochybenie krajského súdu nenapravil.

Sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 4 Cdo 215/2008 s tým, aby bolo uznesenie z 24. septembra 2008 zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež zakázať najvyššiemu súdu pokračovať v porušovaní označených práv, priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk, ako aj náhradu trov konania.

Z vyjadrenia podpredsedníčky najvyššieho súdu zo 6. mája 2009 doručeného ústavnému súdu 25. mája 2009 vyplýva, že navrhuje sťažnosti ako nedôvodnej nevyhovieť. Podľa jej názoru z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 215/2008-228 z 24. septembra 2008 je zrejmé, že nezistil porušenie procesných práv sťažovateľky

v postupe súdov nižších stupňov. Osobitnú pozornosť venoval naplneniu zákonných predpokladov uvedených v ustanovení § 101 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku umožňujúcich všeobecnému súdu prejednať vec v neprítomnosti účastníka konania. Svoj záver náležite v odôvodnení rozhodnutia objasnil, pričom nevybočil z medzí stanovených judikatúrou najvyššieho súdu. Skutočnosť, že sa sťažovateľka s vyslovenými závermi nestotožňuje, nemôže viesť k úsudku o arbitrárnom prístupe a odňatí spravodlivosti. Nemožno súhlasiť so subjektívnym právnym názorom v intenciách prezentovaných sťažovateľkou, že osobná prítomnosť účastníka konania pred súdom je absolútnym a základným predpokladom úspešného uplatnenia práva, teda úspešného poskytnutia právnej ochrany zo strany štátu. Naopak, najvyšší súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že osobná prítomnosť účastníka konania je právom, ktoré tento nemusí využiť a môže ho napríklad nahradiť písomným vyjadrením, resp. iba účasťou splnomocnenca. Právo na osobnú prítomnosť tiež nie je možné zamieňať s právom vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Z repliky sťažovateľky z 2. júna 2009 doručenej ústavnému súdu 3. júna 2009 vyplýva, že nesúhlasí so stanoviskom podpredsedníčky najvyššieho súdu, ktorá prejavuje svoj subjektívny právny názor, hoci sťažovateľka poukazuje na konkrétne právne ustanovenia, a v nadväznosti na ne cituje konkrétnu judikatúru najvyššieho súdu. V súvislosti s tvrdením, podľa ktorého osobná prítomnosť účastníka konania nie je absolútnym a základným predpokladom úspešného uplatnenia práva, sťažovateľke nie je zrejmé, z ktorej časti sťažnosti možno vyvodiť záver, že svoje právo zúčastniť sa pojednávania nechcela využiť alebo že sa ho vzdala. Sťažovateľka svoju neúčasť na odvolacom pojednávaní ospravedlnila a požiadala o jeho odročenie z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti trvajúcej spolu päť mesiacov a štyri dni. Účastník konania nemusí využiť svoje procesné práva garantované aj čl. 48 ods. 2 ústavy, ale nemožno mu ich odňať. Sťažovateľka sa nespochybniteľne chcela odvolacieho pojednávania zúčastniť a svoju účasť nenahradovala účasťou splnomocnenca, ale ani písomným vyjadrením. Vzhľadom na judikatúru najvyššieho súdu citovanú sťažovateľkou nie je jej jasné, ktorá judikatúra najvyššieho súdu sa má na mysli v súvislosti s tvrdením, že najvyšší súd svoj záver v odôvodnení uznesenia objasnil a nevybočil pritom z medzí stanovených judikatúrou

najvyššieho súdu. Sťažovateľka cituje rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 66/94 z 31. augusta 1994. Z titulu náhrady trov právneho zastúpenia požaduje priznať celkom čiastku 412,09 € za dva úkony právnych služieb v roku 2008 a za jeden úkon v roku 2009, za tri režijné paušály, ako aj za 19 % dane z pridanej hodnoty.

Keďže rozhodnutím ústavného súdu vo veci samej mohlo dôjsť aj k zásahu do práv žalovaného, doručil ústavný súd podanú sťažnosť, uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 138/09-12 z 2. apríla 2009, vyjadrenie podpredsedníčky najvyššieho súdu, ako aj repliku sťažovateľky žalovanému s možnosťou vyjadriť sa v merite veci.

Z vyjadrenia žalovaného zo 14. júla 2009 doručeného ústavnému súdu 16. júla 2009 vyplýva, že žalovaný sa stotožňuje so stanoviskom podpredsedníčky najvyššieho súdu a žiada sťažnosti nevyhovieť. Považuje za potrebné upriamiť pozornosť ústavného súdu aj na ďalšie skutočnosti vyplývajúce zo spisu Okresného súdu Prešov. Spis v dôsledku podaného odvolania bol krajskému súdu doručený ešte 23. novembra 2005. Krajský súd nariadil pojednávanie na 4. máj 2006, avšak na požiadanie právneho zástupcu pôvodnej žalobkyne (právnej predchodkyne sťažovateľky a žalobcu 2) ho odročil na 1. jún 2006 z dôvodu kolízie termínov pojednávania. Z rovnakého dôvodu bolo odročené aj pojednávanie stanovené na 1. jún 2006. Ďalšie pojednávanie, ktoré malo byť 14. septembra 2006, bolo odročené na 24. október 2006 z dôvodu choroby právneho zástupcu. Nepojednávalo sa ani 24. októbra 2006, keďže pôvodná žalobkyňa odňala plnú moc dovtedajšiemu právnomu zástupcovi s tým, že si chce zvoliť iného. Ďalšie pojednávanie malo byť 16. novembra 2006, bolo však odročené z dôvodu práceneschopnosti novej právnej zástupkyne. Rovnako sa neuskutočnilo pojednávanie 24. apríla 2007 z dôvodu inej povinnosti právnej zástupkyne. Pojednávanie nariadené na 17. máj 2007 sa odročilo v dôsledku úmrtia pôvodnej žalobkyne. V rámci zisťovania právneho nástupníctva po pôvodnej žalobkyňi notárka JUDr. V. Č. oznámila krajskému súdu, že skončeniu prerokovania dedičstva bráni skutočnosť, že sťažovateľka sa opakovane nedostavila na vykonanie šetrenia 25. júna 2007, 23. júla 2007, 22. augusta 2007 a 3. októbra 2007. Sťažovateľka potom opakovane nepreberala doporučené zásielky zasielané krajským súdom, čo viedlo k doručovaniu prostredníctvom polície. Až tak sa podarilo dosiahnuť, aby

sťažovateľka prišla do kancelárie krajského súdu a uviedla okruh dedičov po pôvodnej žalobkyni. Krajský súd 4. decembra 2007 a 8. januára 2008 žiadal sťažovateľku o stanovisko, či trvá na žalobe, ale táto na výzvy nereagovala. Pojednávanie určené na 19. február 2008 sa odročilo z dôvodu práceneschopnosti sťažovateľky na 11. marec 2008. Aj tento termín bol pre práceneschopnosť sťažovateľky odročený. Krajský súd potom vyžiadal stanovisko ošetrojúcej lekárky. Z lekárskej správy MUDr. L. vyplývalo, že sťažovateľka mala povolené vychádzky od 10.00 h do 12.00 h a od 14.00 h do 16.00 h, pričom jej zdravotný stav nevylučoval absolvovať súdne pojednávanie počas vychádzok. Následne bolo nariadené v poradí už dvanáste pojednávanie na 20. máj 2008 o 10.15 h. Sťažovateľka prevzala predvolanie 17. apríla 2008. Podaním doručeným krajskému súdu 19. mája 2008 sťažovateľka opäť žiadala o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti. Z už uvedeného je zrejmé, že tak pôvodná žalobkyňa, ako aj sťažovateľka opakovane žiadali odročiť odvolacie pojednávania z rôznych dôvodov, sťažovateľka opakovane nepreberala doporučené zásielky z krajského súdu a neposkytla potrebnú súčinnosť pri prerokovaní dedičstva. Napriek tomu, že pojednávanie nariadené na 20. máj 2008 sa malo konať v čase, v ktorom sa ho sťažovateľka mohla zúčastniť (jej zdravotný stav v tom nebránil), pojednávania sa nezúčastnila. Krajský súd s prihliadnutím na obsah spisu, vykonané dôkazy, opakované odročovania odvolacích pojednávanií na žiadosť pôvodnej žalobkyne a sťažovateľky a dĺžku odvolacieho konania v súlade so zákonom nepovažoval žiadosť sťažovateľky o odročenie pojednávania nariadeného na 20. máj 2008 z dôvodu práceneschopnosti za dôležitý dôvod na ďalšie odročenie pojednávania. Odvolacie konanie trvalo od 21. septembra 2005 do 20. mája 2008, t. j. tridsaťdva mesiacov. Počas tejto doby mali bývalá žalobkyňa a sťažovateľka dostatok času a možností na realizáciu svojich procesných práv na účel zabezpečenia právom chránených záujmov. Ustanovenie § 101 ods. 2 druhej vety Občianskeho súdneho poriadku má zabezpečiť reálne uplatnenie procesných práv. Nie je teda inštitútom na dosiahnutie opakovaného odročovania pojednávanií a predlžovania súdneho konania s cieľom toto konanie mariť. Pôvodná žalobkyňa a sťažovateľka svojím postupom v konaní spôsobili, že sa vec neprerokovala bez zbytočných priťahov, pričom svoje procesné práva mohli, a to aj prostredníctvom svojich právnych zástupcov, v plnej miere uplatniť.

II.

Z prípisu sťažovateľky z 19. mája 2008 doručeného osobne do podateľne krajského súdu toho istého dňa vyplýva, že ospravedlňuje neúčasť na pojednávaní určenom na 20. máj 2008 v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 434/2005 a súčasne žiada o jeho odročenie z dôvodu práceneschopnosti, ktorá nepretržite trvá. Prílohou prípisu bolo potvrdenie o práceneschopnosti.

Z pripojeného potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti vyplýva, že sťažovateľka je práceneschopná od 11. februára 2008 a má povolené vychádzky od 13. februára 2008 medzi 10.00 h a 12.00 h, ako aj medzi 14.00 a 16.00 h. Potvrdenie vydala ambulantná praktická lekárka pre dospelých MUDr. Ľ. L., P.

Z ďalšieho potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti vyplýva, že sa sťažovateľka stala opäť práceschopnou od 15. júla 2008.

Zo zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom č. k. 3 Co 434/2005-190 z 20. mája 2008 vyplýva, že sťažovateľka nebola pri začatí pojednávania o 10.15 h prítomná, hoci doručenie predvolania bolo u nej vykázané 17. apríla 2008. Svoju neprítomnosť ospravedlnila podaním doručeným krajskému súdu 19. mája 2008 s tým, že žiada o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti, ktorá trvá nepretržite. Bola tiež oboznámená odpoveď MUDr. Ľ. L. z 25. marca 2008, ktorá krajskému súdu na jeho dopyt oznámila, že sťažovateľka je práceneschopná od 11. februára 2008. Jej práceneschopnosť zatiaľ trvá. Od 13. februára 2008 má povolené vychádzky od 10.00 h do 12.00 h a následne od 14.00 h do 16.00 h. Podľa nálezu pri poslednej kontrole zdravotný stav sťažovateľky nevyklučuje absolvovať súdne pojednávanie počas vychádzok. Po porade senátu bolo vyhlásené uznesenie, podľa ktorého krajský súd bude pojednávať v neprítomnosti sťažovateľky. Po oboznámení rozsudku súdu prvého stupňa, odvolania a ďalších vyjadrení a po záverečnom prednese právneho zástupcu žalovanej strany bol vyhlásený rozsudok. Odvolacie pojednávanie sa ukončilo o 10.55 h.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 3 Co 434/2005-194 z 20. mája 2008 vyplýva, že ním bolo jednak pripustené späťvzatie žaloby vo vzťahu k žalobcovi 2 a v tejto časti konanie zastavené, ale tiež to, že bol potvrdený rozsudok okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľke, ktorá bola zaviazaná zaplatiť žalovanému náhradu trov odvolacieho konania vo výške 6 352 Sk. V odôvodnení rozsudku nie je zmienka o tom, že sa sťažovateľka odvolacieho pojednávania nezúčastnila. Absentuje tiež odôvodnenie skutočnosti, že krajský súd pojednával v jej neprítomnosti.

Z uznesenia najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 215/2008-228 z 24. septembra 2008 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 3 Co 434/2005 z 20. mája 2008. Podľa názoru najvyššieho súdu odvolacie pojednávania nariadené na 19. február 2008 a 11. marec 2008 žiadala sťažovateľka odročiť z dôvodu práceneschopnosti. Krajský súd jej žiadostiam vyhovel a nový termín pojednávania určil na 20. máj 2008. Sťažovateľka prevzala predvolanie na toto pojednávanie 17. apríla 2008. Krajský súd zároveň dopytom na ošetrujúcu lekárku sťažovateľky zistil, že vzhľadom na výsledky poslednej kontroly jej zdravotný stav nevyklučuje účasť na súdnom pojednávaní v čase povolených vychádzok. Sťažovateľka 19. mája 2008 opakovane požiadala o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti. Ustanovenie § 101 ods. 2 druhej vety Občianskeho súdneho poriadku umožňuje súdu posúdiť dôležitosť dôvodov tvrdených účastníkom konania v jeho žiadosti o odročenie pojednávania. Aj keď choroba účastníka konania sa v zásade za dôležitý dôvod považuje, v súvislosti s ďalšími zistenými skutočnosťami môže súd prísť k záveru, že takýto dôvod nemožno za dôležitý dôvod na odročenie pojednávania považovať. Krajský súd, ako to vyplýva z obsahu zápisnice o pojednávaní z 20. mája 2008, vzhľadom na vyjadrenie ošetrujúcej lekárky práceneschopnosť sťažovateľky správne nepovažoval za dôležitý dôvod na odročenie pojednávania. Jej zdravotný stav totiž nevyklučoval účasť na súdnom pojednávaní počas povolených vychádzok. Ak sa preto sťažovateľka súdneho pojednávania nezúčastnila, hoci jej v tom nebránil žiaden dôležitý dôvod, sama zavinila uskutočnenie pojednávania v jej neprítomnosti. Sama sa tým vzdala možnosti využiť na pojednávaní všetky práva priznané Občianskym súdnym poriadkom. Sťažovateľka teda nebola postupom krajského súdu vylúčená z realizácie procesných práv daných jej Občianskym súdnym

poriadkom. Naopak, sama svojím zavinením (neúčast'ou na pojednávaní) tieto práva nevyužila, a preto nie je dôvodná jej námietka, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Tým, že bolo rozhodnuté v jej neprítomnosti, nebola jej pričinením súdu znemožnená realizácia tých procesných práv, ktoré jej Občiansky súdny poriadok priznáva. Najvyšší súd preto dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľky je procesne neprípustné, a ako také ho odmietol.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Sťažovateľka tvrdí, že postupom krajského súdu došlo k porušeniu označených práv podľa ústavy a dohovoru, keďže krajský súd konal a rozhodol na odvolacom pojednávaní

v neprítomnosti sťažovateľky, ktorá svoju neúčast' riadne ospravedlnila s poukazom na trvajúcu dlhodobejšiu pracovnú neschopnosť, ktorú zároveň preukázala, pričom ani zo zápisnice o odvolacom pojednávaní, ale ani z písomného vyhotovenia rozsudku krajského súdu nevyplývajú dôvody takéhoto postupu. Nesúhlasí s názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého jej nebránil dôležitý dôvod zúčastniť sa pojednávania, a to vzhľadom na vyjadrenie ošetrujúcej lekárky o tom, že sťažovateľka sa mohla odvolacieho pojednávania zúčastniť, keďže sa konalo v čase povolenej vychádzky. V skutočnosti sa totiž v inkriminovanom čase necítila dobre a nebola zdravotne dostatočne disponovaná na vychádzku. Na vychádzky mala právo, nebola však povinná ich absolvovať. Vyjadrenie ošetrujúcej lekárky z marca 2008 bolo založené na výsledkoch poslednej kontroly uskutočnenej tiež v marci 2008, avšak pojednávanie sa konalo až o dva mesiace, pričom krajský súd neskúmal, k akým zmenám v zdravotnom stave sťažovateľky mohlo dôjsť za uvedené obdobie.

Najvyšší súd považuje postup krajského súdu za správny a súladný s doterajšou svojou judikatúrou. Nesúhlas sťažovateľky s vyslovenými závermi nemôže viesť k úsudku o porušení označených práv. Sťažovateľka sa mýli, pokiaľ tvrdí, že osobná prítomnosť účastníka konania pred súdom je absolútnym a základným predpokladom úspešného uplatnenia práva. V skutočnosti osobná prítomnosť účastníka konania je jeho právom, ktoré účastník nemusí využiť.

Žalovaný súhlasí so závermi krajského súdu a najvyššieho súdu. Osobitne zdôrazňuje, že sťažovateľka, ako aj pôvodná žalobkyňa ako právna predchodkyňa sťažovateľky svojimi obštrukciami spôsobili, že krajský súd rozhodol o veci až na dvanásťkrát, keď predchádzajúce odvolacie pojednávania museli byť všetky odročené.

Ústavný súd pripomína, že vykonanie pojednávania v neprítomnosti účastníka konania, resp. jeho splnomocneného zástupcu napriek žiadosti o odročenie pojednávania zo zdravotných dôvodov je závažným zásahom do základného práva na súdnu ochranu v súvislosti s právom na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania. Preto je

povinnosťou všeobecného súdu takýto postup odôvodniť. Toto chýbajúce odôvodnenie nemožno doplniť v dovolacom konaní najvyšším súdom (mutatis mutandis II. ÚS 136/08).

Z listinných dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, možno zistiť, že o vykonaní odvolacieho pojednávania v neprítomnosti sťažovateľky napriek jej žiadosti o jeho odročenie sa rozhodlo uznesením, ktoré bolo vyhlásené na odvolacom pojednávaní 20. mája 2008. Zo zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom nevyplýva odôvodnenie tohto uznesenia. Z písomného vyhotovenia rozsudku krajského súdu z 20. mája 2008 nevyplýva žiadna zmienka o neúčasti sťažovateľky, o jej žiadosti o odročenie pojednávania, o uznesení krajského súdu a tým menej o dôvodoch tohto uznesenia.

Možno konštatovať, že i keď zo zápisnice o pojednávaní pred odvolacím súdom je zrejmé, že žiadosti sťažovateľky nebolo vyhovené vzhľadom na obsah lekárskej správy, krajský súd svoj postup nijako nezdôvodnil. Skutočnosť, že odvolacie pojednávanie vykonal napriek žiadosti sťažovateľky o odročenie pojednávania, hoci táto žiadosť bola doložená listinným dôkazom o jej práceneschopnosti, sa preto javí ako nepreskúmateľná. Na tom nič nemôžu zmeniť úvahy najvyššieho súdu vyplývajúce z jeho uznesenia č. k. 4 Cdo 215/2008-228 z 24. septembra 2008, ktorými sa snaží chýbajúce odôvodnenie postupu krajského súdu dodatočne doplniť.

Postup krajského súdu nemožno považovať za súladný s označenými právami sťažovateľky ani z iného pohľadu.

Ako to vyplýva z listinných dôkazov, sťažovateľka bola práceneschopná bez prerušenia v čase od 11. februára do 15. júla 2008. Od začiatku práceneschopnosti (presnejšie od 13. februára 2008) mala povolené vychádzky každý deň od 10.00 h do 12.00 h a od 14.00 h do 16.00 h. Pokiaľ sťažovateľka požiadala krajský súd o odročenie odvolacích pojednávaní nariadených na 19. február a 11. marec 2008 zo zdravotných dôvodov s poukazom na práceneschopnosť nepretržite trvajúcu od 11. februára 2008, krajský súd považoval jej žiadosti za dôvodné a nariadené odvolacie pojednávania odročil.

Z pohľadu sťažovateľky teda uznal, že uviedla dôležitý dôvod na odročenie odvolacieho pojednávania.

Keď potom v ďalšom krajský súd od ošetrojúcej lekárky zistil, že vzhľadom na výsledky poslednej kontroly zdravotný stav sťažovateľky nevyklučuje jej účasť na súdnom pojednávaní v čase povolených vychádzok, ďalšiu žiadosť sťažovateľky o odročenie odvolacieho pojednávania nariadeného na 20. máj 2008 už neakceptoval.

Z pohľadu ústavného súdu treba zdôrazniť, že ani z tvrdení účastníkov konania, ale ani z predložených listinných dôkazov nevyplýva, že by krajský súd informoval sťažovateľku, resp. jej právnu zástupkyňu o správe ošetrojúcej lekárky, podľa ktorej sa sťažovateľka môže bez ujmy na svojom zdravotnom stave zúčastniť súdneho pojednávania v čase povolenej vychádzky. Napriek tomu postupoval spôsobom, ktorým sťažovateľke znemožnil zúčastniť sa odvolacieho pojednávania. Krajský súd teda konal tak, že využil informáciu, ktorú mal len on a ktorú sťažovateľke neposkytol, hoci bola podľa jeho názoru rozhodujúca pre posúdenie dôležitosti uplatneného dôvodu na odročenie odvolacieho pojednávania.

Taký postup všeobecného súdu, pri ktorom v súvislosti s posudzovaním žiadosti účastníka konania o odročenie pojednávania zo zdravotných dôvodov prihliadne na lekársku správu, ktorej obsah nemusí byť účastníkovi konania známy a ktorá má podľa názoru všeobecného súdu rozhodujúci význam pre posúdenie žiadosti, pričom žiadosti účastníka konania nevyhoví, treba považovať z pohľadu účastníka konania za prekvapujúci a nepredvídateľný. V naznačených súvislostiach môže znamenať neprípustný zásah do základného práva účastníka konania osobne sa zúčastniť pojednávania. Má to zároveň výrazný dopad aj na zásadu rovnosti účastníkov súdneho konania (rovnosti zbraní).

Pokiaľ najvyšší súd na uvedené pochybenia krajského súdu neprihliadol a dospel k záveru, že postupom krajského súdu sťažovateľke nebola odňatá možnosť konať pred súdom, potom obstoje záver, že porušil označené práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy a čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

S prihliadnutím na uvedené pochybenia už nie je potrebné zaoberať sa ďalšími skutočnosťami uvádzanými sťažovateľkou, najmä námietkou, podľa ktorej vychádzka bola právom, ale nie jej povinnosťou, a závisela od jej momentálnej zdravotnej dispozície, hoci i táto námietka je nepochybne zásadného významu.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4 Cdo 215/2008-228 z 24. septembra 2008 a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Ďalej bude povinnosťou najvyššieho súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

Sťažovateľka požiadala o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v sume 412,09 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľke celkom sumu 408,39 €, a to za dva úkony právnych služieb v roku 2008 (prevzatie a príprava zastupovania, sťažnosť) po 3 176 Sk a za jeden úkon právnych služieb v roku 2009 (replika na vyjadrenie najvyššieho súdu) vo výške 115,90 €. Ústavný súd priznal aj režijný paušál dvakrát po 190 Sk a jedenkrát po 6,95 €. Trovy právneho zastúpenia do 31. decembra 2008 predstavujú čiastku 6 732 Sk, teda 223,46 €. Trovy právneho zastúpenia po 31. decembri 2008 predstavujú čiastku 122,85 €. Z priznanej odmeny (nie však z režijného paušálu) prináleží aj 19 % dane z pridanej hodnoty v sume 62,08 € (bod 3 výroku nálezu).

Sťažovateľka požadovala aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody už nemožno napraviť, a to napríklad zrušením protiústavného rozhodnutia či opatrenia, prípadne uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08).

V danom prípade porušenie základného práva sťažovateľky je v plnej miere kompenzované (popri vyslovení porušenia základného práva) zrušením uznesenia najvyššieho súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Preto nebolo možné vyhovieť požiadavke sťažovateľky na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia (bod 4 výroku nálezu).

Sťažovateľka napokon požadovala, aby ústavný súd zakázal najvyššiemu súdu pokračovať v porušovaní označených práv. Tento výrok považoval ústavný súd za superfluentný, keďže k náprave plne postačuje zrušenie uznesenia najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie spojené s vyslovením záväzného právneho názoru (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. septembra 2009